

Rädda Barnens svar på remissen 2018:35 Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar. Slutbetänkande av utredningen om kommunal planering av bostäder.

Sammanfattning

Rädda Barnen välkomnar utredningens slutsatser. Vi har länge uppmärksammat att situationen för barnfamiljer som står långt ifrån eller är nya på bostadsmarknaden är oerhört ansträngd. Tydligheten i ansvar är något som Rädda Barnen länge efterfrågat. Vi ser det som en förutsättning för att kommunerna ska kunna garantera även barn som lever i ekonomisk utsatthet, rätt till en skälig boendesituation. Utredningen pekar på att det i många kommuner saknas en uppfattning om i vilken utsträckning barnfamiljer bor på ett ändamålsenligt sätt. Förslaget om regelbundna regionala analyser av detta, är ett positivt steg mot att ge kommunerna bättre kunskapsunderlag.

Rädda Barnen skulle genomgående vilja se ett tydligare rättighetsperspektiv i allmänhet, och barnrättsperspektiv i synnerhet, i utredningens förslag. Rädda Barnen anser att staten och kommunerna ska ta fram tydliga konkreta åtaganden och målsättningar för att säkerställa tillgången, för alla barnfamiljer, till adekvata och ekonomiskt överkomliga bostäder enligt de internationella åtaganden Sverige förbundit sig att följa. Viktigt är att understryka att de globala målen ska tolkas i en nationell kontext och utifrån svenska förutsättningar.

Inledning

Samhällets fokus i tidigare arbete att motverka hemlöshet bland barn, har bland annat legat på förebyggande arbete och förbättrade rutiner vid vräkningar av barnfamiljer som innehar ett hyreskontrakt. Antalet genomförda avhysningar har gradvis minskat under de senaste 10 åren, men samtidigt har utestängningen från den ordinarie bostadsmarknaden ökat drastiskt. Högre krav på hyresgäster, större konkurrens på bostadsmarknaden och bostadsbristen har alla bidragit till en ökad andel barnfamiljer som är hemlösa.

Socialtjänsten ägnar i dag stora resurser åt att lösa bostadsproblem på individnivå istället för på en samhällelig nivå. Med utredningens förslag på tydliga samverkansformer och statlig medfinansiering ser vi en riktning och en viljeyttring från regeringens sida som vi välkomnar. Men vi har en lång väg att gå innan vi i Sverige går från dagens 15000 barn (enligt Socialstyrelsens uppskattning) i osäkra boendeförhållanden ner till 0. I nuläget saknas indikatorer, statistiskt underlag samt ett erkännande att problematiken existerar i en svensk kontext.

Idag ser Rädda Barnen att kommuner i olika delar av landet har olika lägstanivå gällande en skälig boendestandard för barn. Rädda Barnen har i sin rapport "En plats att kalla hemma" mött barn som bor i årtal i tillfälliga boenden såsom på hotell och vandrarhem, där det finns mycket små möjligheter till goda uppväxtvillkor. Att bo extremt trångt, att flytta ofta och att trängas ihop med människor med långvariga psykosociala problem, påverkar barns rätt till hälsa, fritid och utbildning mycket negativt. Rädda Barnen ser de grupper av barn som löper störst risk att växa upp i fattigdom i Sverige, även löper störst risk att bli hemlösa. Det är grupperna barn till ensamstående mammor och barn till utlandsfödda föräldrar. Osäkra boendesituationer är i allt större utsträckning både en konsekvens av ekonomisk utsatthet och en orsak till att barn växer upp i fattigdom. För att möta de behov som finns krävs en stark styrning och tydliga prioriteringar på kommunövergripande nivå för att kommuners arbete ska leva upp till ett barnrättsperspektiv. Det krävs ett samlat grepp som involverar kommunstyrelser, socialtjänsten, allmännyttiga bolag och andra aktörer på bostadsmarknaden. Bostadslösa barnfamiljers erfarenheter och synpunkter bör alltid vara vägledande i framtagandet av nya stödinsatser. Inte minst efterfrågar. Värt att nämna även i detta sammanhang är även att hemlösa barn och föräldrar Rädda

Barnen varit i kontakt med, efterfrågar mer konkreta och effektiva stödprogram än de bostadssökarkurser som många kommuner erbjuder idag.

1.1. Förslag på bostadsförsörjningslag (2019:000) 9§

Rädda Barnen vill understryka att kommunerna ska kunna använda de kommunala bostadsköernas förturssystem även för att ge barnfamiljer förtur.

3.3.3 Vilka verktyg beskriver kommunerna i intervjuerna?

Rädda Barnen vill se fler konkreta verktyg användas när kommuner säkerställer barns rätt till bostad. T.ex. bör Bostad Först-modellen kunna utvidgas för att omfatta även ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Hyresgarantier för hemlösa barnfamiljer och utveckling av nya arbetsmetoder genom en satsning på sociala investeringsfonder bör kunna bidra till en förbättring av de hemlösa barnfamiljernas utsatta situation.

3.4 Boverkets kartläggning av allmännyttans ägardirektiv

Rädda Barnen vill se en tydligare samverkan mellan olika kommunala förvaltningar när det gäller att tillförsäkra barnfamiljer en skälig bostad. Vi ser att det nu vanligt förekommande stuprörstänkandet innebär att ingen tar på sig det slutgiltiga ansvaret för det. Följden av detta blir kortsiktiga lösningar som påverkar barnet negativt i en rad hänseenden, inte minst den psykiska hälsan och möjligheten att tillgodogöra sig utbildning. Detta i sin tur ger barnet sämre förutsättningar att förbättra sina livsvillkor som vuxen.

5.2.2 Ett samlat arbetssätt för att identifiera och lösa bostadsbristen

Rädda Barnen delar utredningens bedömning att bostadsförsörjningsansvaret måste tydliggöras på statlig, regional och kommunal nivå. Rädda Barnen ser detta som en förutsättning för att barnets rätt till en skälig bostad ska kunna tillgodoses. För att effektivt motverka hemlöshet bör staten säkerställa ett tydligare utpekat ansvar för att garantera bostadsförsörjning och stöd till ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Staten bör även förtydliga hur principen om barns bästa samt barns rätt till en skälig levnadsstandard skall tolkas i relation till det kommunala ansvaret för bostadsförsörjning.

5.3.2 Den nya lagen utgår från regeringsformen och riksdagens mål

Utredningen föreslår att den nya lagen ska utgå från det allmännas åtagande att trygga invånarnas rätt till bostad. Rädda barnen vill genomgående se ett tydligare rättighetsperspektiv i utredningen utifrån de internationella åtaganden Sverige förbundit sig till som:

- FN:s konvention om barnets rättigheter Artikel 27:
Konventionsstaterna skall i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostäder. Detta är än mer relevant då Barnkonventionen blir Svensk lag under år 2020.
- FN:s Internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter artikel 11:
Konventionsstaterna erkänner rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att denna rätt förverkligas och erkänner att internationellt samarbete på frivillig grund är av väsentlig betydelse i detta sammanhang.
- Agenda 2030 Delmål för mål 11: 11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.
- Quito Declaration on Sustainable Cities and Human Settlements for All:

34. We commit ourselves to promoting equitable and affordable access to sustainable basic physical and social infrastructure for all, without discrimination, including affordable serviced land, housing, modern and renewable energy, safe drinking water and sanitation, safe, nutritious and adequate food, waste disposal, sustainable mobility, health care and family planning, education, culture, and information and communications technologies. We further commit ourselves to ensuring that these services are responsive to the rights and needs of women, children and youth, older persons and persons with disabilities, migrants, indigenous peoples and local communities, as appropriate, and to those of others in vulnerable situations. In this regard, we encourage the elimination of legal, institutional, socioeconomic and physical barriers.

5.3.4 Boverkets uppgift att definiera bostadsbristen

Rädda Barnen vill gärna se att mångfalden av verktyg en kommun kan använda för att motverka att barn lever i hemlöshet, speglas och förtydligas i bostadsförsörjningslagen. Vi ser inte sällan att kommuner i handläggning av biståndsärenden angående bostad, hänvisar till brist på förstahandskontrakt i kommunen. Rädda Barnen vill se att kommuner tillämpar en avsevärt större flexibilitet i insatser för bostadsbrist bland barnfamiljer i en osäker boendesituation.

5.3.7 Kommunernas uppgifter

Utredningen föreslår att: ”Kommunerna ska fortlöpande bedöma hur många och vilka typer av hushåll som inte utan samhällets stöd kommer att lösa sina bostadsbehov samt genomföra insatser för att möta dessa behov. Genomförda insatser ska följas upp. Bedömningar och insatser ska genomföras med beaktande av regionens analys” Rädda Barnen tillstyrker förslaget. Rädda Barnen ser problemet att på förhand fastställa vilka grupper vars behov ska väga tyngre än andras. Det kan leda till en brist på flexibilitet i bedömningen av vilka grupper som ska omfattas av särskild hänsyn. Rädda Barnen har i kontakt med svenska kommuner sett att t.ex. barnfamiljer ibland regelmässigt **inte** definieras som en särskild grupp, och därigenom exkluderas från tillgång till särskilda insatser. Med det sagt ser vi nödvändigheten i att alltid beakta barnrättsperspektivet i kartläggningar och analyser av bostadsbrist. Kartläggningen bör inkludera intervjuer med barnfamiljer och ska ligga som grund tillkommunspezifika åtgärder som är nödvändiga för att beakta barns rätt till en skälig levnadsnivå och en trygg uppväxt – på kort och lång sikt.

5.4.1 Förbättringsområden

Rädda Barnen tillstyrker detta förslag om utredning av tätare uppföljningar av dem som hamnar utanför den registerbaserade statistiken, och vill att barnrättsperspektivet särskilt betonas i dessa.

6.3 Vilka grupper gynnas?

Rädda Barnen vill åter understryka vikten av att just barnets rätt till en skälig levnadsnivå bör finnas uttalad i utredningens förslag till ny bostadsförsörjningslag.

Ola Mattson
Sverigechef, Rädda Barnen